

Spis treści

1. Stan zasobów genetycznych zwierząt	11
1.1. Dynamika pojawiania się i wymierania gatunków.....	12
1.2. Geneza i rozmieszczenie zasobów genetycznych w świecie	13
1.3. Rozproszenie udomowionych gatunków zwierząt	20
1.4. Aktualny stan różnorodności zasobów genetycznych zwierząt	22
1.4.1. Różnorodność ras	22
1.4.2. Stan zagrożenia ras	24
1.5. Pogłowie zwierząt i produkcja żywności na świecie i w Polsce	27
1.6. Zasoby genetyczne zwierząt a odporność na choroby	33
1.7. Zagrożenia dla zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich	35
1.8. Nowy system klasyfikacji ras i populacji według miejsca występowania	39
1.9. Nowy system klasyfikacji ras i populacji zwierząt według stanu zagrożenia.....	40
Literatura	41
2. Użytkowanie zasobów genetycznych zwierząt	44
2.1. Programy hodowlane i metody doskonalenia genetycznego	44
2.2. Programy ochrony zasobów genetycznych zwierząt	46
2.3. Wykorzystanie biotechnologii rozrodu	48
2.4. Regulacje prawne	49
2.5. Metody charakterystyki zasobów genetycznych zwierząt	51
2.6. Metody ekonomicznej waloryzacji zasobów genetycznych zwierząt	53
2.7. Metody ochrony zasobów genetycznych	55
2.8. Uznanie globalnej odpowiedzialności	55
Literatura	58
3. Światowy plan działań na rzecz zasobów genetycznych	60
3.1. Przesłanki do działań na rzecz zasobów genetycznych	60
3.2. Światowy Raport o Stanie Zasobów Genetycznych Zwierząt	61
3.3. Światowy Plan Działań na rzecz Zasobów Genetycznych Zwierząt	64
3.3.1. Główne cele Światowego Planu	65
3.3.2. Strategiczne Priorytety Działań z podziałem na Obszary Priorytetowe ...	66
3.3.2.1. Obszar Priorytetowy 1	67
3.3.2.2. Obszar Priorytetowy 2	67
3.3.2.3. Obszar Priorytetowy 3	67
3.3.2.4. Obszar Priorytetowy 4	68
3.3.3. Realizacja i finansowanie Planu Działań na rzecz Zasobów Genetycznych Zwierząt.....	69
3.4. Deklaracja z Interlaken w sprawie Zasobów Genetycznych Zwierząt.....	69
3.5. Deklaracja z Wilderswil w sprawie różnorodności zwierząt	71
Literatura	71
4. Ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w Polsce	73

4.1. Początki ochrony zasobów genetycznych zwierząt	73
4.2. Aspekty prawne ochrony zasobów genetycznych zwierząt oraz rola Krajowego Ośrodka Koordynacyjnego	75
4.3. Raport krajowy o stanie zasobów genetycznych zwierząt	77
4.4. Krajowe priorytety i narzędzia w realizacji programów ochrony zasobów genetycznych zwierząt.....	79
Literatura	82
5. Podstawy prowadzenia pracy hodowlanej w małych populacjach	83
5.1. Pokrewieństwo i inbred	85
5.2. Wielkość próby	87
5.3. Efektywna wielkość populacji	88
5.4. Wartość genetyczna	90
5.5. Postęp genetyczny	92
5.6. Następstwa pracy hodowlanej	94
5.6.1. Zjawisko Bulmera	94
5.6.2. Depresja inbredowa	96
5.7. Dryf genetyczny	97
5.8. Dobór zwierząt do kojarzeń	97
Literatura	99
6. Realizacja programów ochrony zasobów genetycznych poszczególnych gatunków zwierząt w Polsce	101
6.1. Bydło	101
6.1.1. Czynniki warunkujące hodowlę i użytkowanie lokalnych ras bydła	101
6.1.2. Charakterystyka niektórych europejskich lokalnych ras bydła	108
6.1.3. Polskie rasy objęte programem ochrony zasobów genetycznych	116
6.1.4. Cele i metody realizacji programów ochrony zasobów genetycznych	123
Literatura	124
6.2. Świnie	126
6.2.1. Polskie rasy świń objęte programem ochrony zasobów genetycznych	126
6.2.2. Cele i metody realizacji programów ochrony zasobów genetycznych świń .	130
Literatura	133
6.3. Owce i kozy	134
6.3.1. Polskie rasy owiec i kóz objęte programem ochrony zasobów genetycznych.....	135
6.3.2. Cele i metody realizacji programów ochrony zasobów genetycznych owiec i kóz.....	149
Literatura	150
6.4. Konie	151
6.4.1. Zarys historii hodowli ras i typów koni objętych programami ochrony zasobów genetycznych	151
6.4.2. Metody kontroli i oceny wartości użytkowej koni objętych programami ochrony zasobów genetycznych	160

6.4.3. Metody selekcji i doboru do rozplodu	162
6.4.4. Ocena realizacji programów hodowlanych ochrony zasobów genetycznych.....	163
Literatura	164
6.5. Drób	165
6.5.1. Gatunki drobiu objęte programem ochrony zasobów genetycznych	165
6.5.1.1. Kury	165
6.5.1.2. Gęsi	167
6.5.1.3. Kaczki	170
6.5.2. Cele i metody realizacji programu ochrony zasobów genetycznych	171
6.5.3. Efekty prowadzenia hodowli zachowawczej drobiu	178
Literatura	180
6.6. Zwierzęta futerkowe	181
6.6.1. Mięsożerne: lisy pospolite, tchórze hodowlane	182
6.6.2. Roślinożerne: nutrie, króliki, szynszyle	187
6.6.3. Cele i metody realizacji programów ochrony zasobów genetycznych	191
Literatura	194
6.7. Pszczoły	195
6.7.1. Znaczenie pszczół dla przyrody i człowieka	195
6.7.2. Rozprzestrzenienie i bioróżnorodność pszczoły miodnej na świecie.....	197
6.7.3. Historia pszczoły środkowoeuropejskiej	197
6.7.4. Charakterystyka pszczoły środkowoeuropejskiej	199
6.7.5. Określanie czystości rasowej pszczoły środkowoeuropejskiej	200
6.7.6. Realizacja programów ochrony zasobów genetycznych	202
6.7.6.1. Specyfika hodowli pszczół	202
6.7.6.2. Cele i zadania SICAMM	204
6.7.6.3. Ochrona zasobów genetycznych	205
Literatura	209
6.8. Ryby	211
6.8.1. Produkcja karpia i pstrąga tęczowego w Polsce	211
6.8.2. Ochrona zasobów genetycznych karpia	212
6.8.3. Ochrona zasobów genetycznych pstrąga	216
6.8.4. Cele i metody realizacji programów ochrony zasobów genetycznych ryb.....	217
6.8.4.1. Metody oceny wartości hodowlanej i zasady selekcji	218
6.8.4.2. Metody doboru zwierząt do kojarzeń	220
6.8.4.3. Zadania Banku Nasienia	221
6.8.4.4. Wsparcie finansowe programów ochrony	221
Literatura	222
7. Ochrona zasobów genetycznych zwierząt dziko żyjących	224
7.1. Wybrane zagadnienia z ekologii populacji	226
7.2. Przyczyny degradacji liczebności populacji	229

7.3. Ochrona fauny i waloryzacja zagrożeń	230
7.4. Restytucje zwierząt	234
Literatura	236
8. Rodzime rasy zwierząt podstawą żywności regionalnej i tradycyjnej	238
8.1. Znaczenie produktów regionalnych i tradycyjnych w diecie człowieka	238
8.2. Tradycyjne produkty mleczne: pochodzenie surowca i technologia wytwarzania.....	242
8.3. Tradycyjne produkty mięsne: pochodzenie surowca i technologia wytwarzania.....	251
8.4. Wykorzystanie rodzimych ras kur w ekologicznej produkcji jaj	258
8.5. Akty prawne i oznaczenia dotyczące żywności tradycyjnej i regionalnej	259
Literatura	261
9. Rola rodzimych ras zwierząt trawożernych w kształtowaniu krajobrazu i zachowaniu regionów o dużym znaczeniu przyrodniczym	263
9.1. Znaczenie wypasu	264
9.2. Wybór gatunków i ras zwierząt do wypasu	269
9.2.1. Bydło	272
9.2.2. Owce	273
9.2.3. Konie	274
9.2.4. Kozy	275
Literatura	275
10. Rodzime rasy zwierząt jako element tradycji i kultury regionu	278
Literatura	283
Skorowidz	285